

PYÖREÄN PÖYDÄN KESKUSTELU NAISTUTKIJOIDEN ASEMAA KOSKEVASTA MIETINNÖSTÄ*

Keskustelun alussa Veronica Stolte-Heiskanen ja Terttu Luukkonen-Gronow, jotka olivat osallistuneet mietinnön ja siihen liittyvien tutkimusten tekemiseen, esittelivät mietinnön taustaa ja työryhmän tehtävän asetelua. Alkuvaiheessa oli pohdittu lähinnä sitä, mikä olisi naisten tutkijanuraa selvittävän työryhmän erikoistehtävä ja missä määrin pystytään erottamaan tieteelliseen työhön liittyvät ongelmat yleisistä työssä käyvien naisten ongelmista. Tämän jälkeen siirryttiin keskustelemaan itse mietinnöstä ja sen yhteydessä julkaisuista tutkimuksista.

Valikoitumisesta, perheellisyydestä ja urallaan onnistumisesta

Anja: Minua kiinnostaisi tietää, miten tämä tutkimuspuoli oli suunniteltu ja miten nämä kolme erillistä tutkimusta syntyivät?

Veronica: Nämä tutkimuksethan on tehty työryhmän jäsenten vapaaehtoisena työnä. Minä satuin vetämään yliopistolla tutkimusseminaaria, jonka puitteissa tällaista tutkimusta voi tehdä ja samoin oli Raija Julkussa. Niiden takana ei ole siten mitään suurempaa suunnittelua. Ajateltiin, että kun tietoa on hyvin vähän, tällaiset pienetkin tutkimukset ovat parempi vaihtoehto kuin ei mitään tutkimusta.

Anja: Minua on jotenkin hämmästyttänyt tapa, jolla tästä mietinnöstä on kirjoitettu julkisuudessa. Joissakin jutuissa on esiintynyt sellainen painotus, että perhe ei oikeastaan ole niin suuri este. Ja kuitenkin näistä tutkimuksista käy ilmi, että ongelmia perheen suhteen kyllä riittää.

Terttu: Tällainen painotus on saanut alkunsa jostain lehdistötiedotteesta, jossa monasti joudutaan yksinkertaistamaan. Mietintöhän ei tällaista vaikutelmaa halutakaan antaa. Mutta siinä on ehkä haluttu korostaa tätä taval-

laan radikaalia väitettä, että myös tiedeyhteisössä on jotain vikaa.

Ja onhan tämä mielenkiintoinen havainto, minkä nämä pienet työryhmän puitteissa tehdyt tutkimukset samoin kuin kaikki muu tieto tieteellisestä tuottavuudesta osoittaa, että niin miehistä kuin naisistakin perheelliset ovat tuotteliaampia . . . mutta tämä on vaikea ja monitahoinen asia.

Elina: Jokaisella ryhmällä on omat ongelmansa. Perheellisillä naisilla on ongelmana lapset, naimattomilla yksinäisyys, tuen puute tai sosiaalisen arvostuksen puute. Pitäisi melkein olla niin päin, että katsotaan kunkin ryhmän sisällä, voidaanko sen sisäisiä ongelmia helpottaa. Vertailu ei anna oikeata kuvaa.

Auli: Mutta on tässä sekin ratkaiseva ongelma, että on tutkittu naisia, jotka ovat tavalla tai toisella jo päässeet tutkijanuralle. Meillä ei ole mitään käsitystä niistä, jotka ovat jääneet tiepuoleen, eivätkä ole tulleet vapaaehtoisien kyselyyn piiriin. Me emme tiedä, onko niistä suurin osa perheellisiä vai perheettömiä.

Terttu: Kyllä tämän kirjeaineiston ideana oli juuri tavoittaa näitä epäonnistuneita . . . ja siihen tosiaan vastasi sellaisiakin, jotka olisivat halunneet tutkijoiksi ja ihmettelivät, mikseivät ole sitä nyt.

Maisa: Meillä oli vähän samantyyppinen metodi, kun teimme kirjaa päivähoidosta. Siihen kerättiin ihmisten kertomuksia päivähoitokokemuksista kuvitellen, että siihen saataisiin ihan hirvittävä aineistoa. Mutta niitä kaikkien pöyristyttävimpiä juttuja ei tullut. Se antoi aika paljon pohittamisen aihetta. Tuntuu todella siltä, että nämä kaikkein kipeimmät ja hankalimmat asiat ovat sellaisia, ettei niistä niin vaan kirjoita.

Mutta sitten minua on mieltäyttänyt, että mitä kaikkea tähän todella sisältyy, että perheelliset julkaisevat ja perheettömät eivät. Kuinka paljon tätä selittää puhdas selektio?

Veronica: Mitä tarkoitat selektiolla?

Maisa: Sitä, että naiset, jotka kaikkien näiden vaikeuksien jälkeen ovat pysyneet tutkijanuralla, ovat sitten niin kovaa kamaa, että huolimatta neljästä lapsesta, he tekevät artikkelin kuukaudessa. Sehän on ihan eri ryhmä naisia kuin tutkijat keskimäärin.

Veronica: Mutta sama juttu on todettu myös miehillä. Tuottavuuden ja perheellisyyden yhteydet tulevat esille kaikkialla, eivätkä vain tässä aineistossa. Olennaisempi kritiikki tässä on se, onko määrä oikea tuottavuuden mittari. Tuottavuuden kvantitatiivinen mittaaminen selittää osaltaan sitä, miksi tällaisia eroja löytyy.

Auli: Palaan vielä tähän epäonnistumiseen ja siihen, mitkä naiset ovat tulleet näiden tutkimusten piiriin . . . Eikö ole niin, että on sellaisia naisia, jotka eivät tiedosta omia tutkijan kykyjään ja jotka tutkijayhteisön velvollisuus olisi poimia, mutta joita professorit ovat sukupolvekseen toiseen laiminlyöneet?

Tämä olisi yksi porukka, joita nämä tutkimukset eivät saa kiinni. Toisaalta on myös sellaisia, jotka ovat hieman yrittäneet ja kokevat epäonnistuneensa. He kokevat aina olevansa yksilöinä epäonnistuneita, eivätkä ymmärrä syytä muussa kuin sellaisessa tapauksessa, jossa esim. aviomies selvästi kieltää tutkimasta ja todennäköisesti on harvoja, jotka kehtaavat tällaisen myöntää. Ja sitten on vielä niitä, jotka kaatuvat oman huonon itsetuntonsa naruihin ja jotka kuvittelevat, että syyt ovat yksilöllisiä eivätkä ymmärrä, että he kaatuvat naisellisen itsetuntonsa heikkouteen. Tietysti voidaan sanoa, että tällaisia miehiäkin on, mutta olettaisin, että se on yleisempää naisille.

Anja: Minua on aina ällistyttänyt se, että kun meillä joku menestynyt miesutkija sattuu jäämään Yhdysvaltoihin, niin heti nousee hirveä poru *aivovuodosta*, mutta ei

* Naisten tutkijanuran ongelmat ja esteet. Komiteamietintö 1982:33.

koskaan minkäänlaista porua yhdestäkään naisesta, joka on pudonnut tästä pelistä. Tässä on tällaista aivovuotoa alaspäin . . .

Auli: Tässä tulee esille juuri tämä lahjakkuusreservien laiminlyönti.

Nainen tutkijanuralla?

Terttu: Nämä tekijät selittävät sitä, miksi naistutkijoita on vähän. Mutta mitkä sitten ovat niitä ongelmia, joita naisilla on silloin, kun he ovat tutkijanuralla?

Anja: Koko tämä ”tutkijanura” on terminä hyvin problemaattinen. Meillä on suurin osa tutkijoista sellaisia, jotka saavat vuoden sieltä, kaksi täältä, kolme tuolta, sitten tulee kausi, jolloin ei ole oikein mitään. Urasta ei voi puhua tällaisessa tilanteessa.

Terttu: Mutta tällainenhan tämä on, tämä suomalainen tutkijanura – taloudellisesti epävarma, eikä koskaan tiedä oikein, onko uralla vai ei!

Maisa: Omalta kohdaltani voisin käyttää tätä urakäsitettä suunnitteen samassa merkityksessä kuin puhutaan ”alkoholistin urasta”.

Veronica: Joo, mutta alkoholistilla se on varmempi!

Terttu: Kun noita tilastoja tutkii, niin tulee sellainen tunne, että sitä mukaa kun naiset tulevat tutkijoiksi, niin kyllä he omalla painollaan pärjäävät. Noista aikasarjoista huomaa, että jos naisten lisensoititutkintoja on jonakin ajankohtana niin ja niin paljon, niin muutaman vuoden kuluttua naisia on suhteellisesti yhtä paljon väitelleissä. Naisia pitäisi vain rohkaista suuntautumaan jatko-opintoihin.

Anja: Mutta nykyään on paljon sellaisia ihmisiä, jotka ovat lisensoitettuja ja jopa väitelleitä ja jotka ovat edelleen marginaalisia tässä yhteiskunnassa ja tutkijanuralaan, eivätkä oikeastaan tiedä, mistä seuraavana vuonna leipänsä saavat. Niin että ei se ole mikään kriteeri, että saa tutkintoja suoritettua.

Terttu: Ei, mutta se on edellytys tietyille paikoille.

Veronica: Nämä ovat yleisiä tutkijoiden ongelmia. Niistä on vaikea sanoa, ovatko ne nimenomaan naisten ongelmia.

Anja: Yleiset ongelmat tulee kirjistyneemmin esille juuri naisten kohdalla.

Elina: Tästä minä olisin eri mieltä. Onhan tässä muunkinlaisia arvoja, joista yksi on se, että mies on elättäjä. Kyllä se on miehelle kovempi stressi, että sillä ei ole vakinaista uraa, etenkin jos on lapsia ja perhettä.

Anja: Riippuu perheestä.

Veronica: Mutta samalla on olemassa toinenkin normi, jonka mukaan on ihan OK, että nainen lopettaa opiskelunsa ja ottaa jonkun suhteellisen alhaisen työn, jotta mies pystyy jatkamaan opintojaan. Toisinpäin tällaista normia ei ole. Tässä on sellainen pitkän tähtäimen investointiajatus, että aluksi nainen voi elättää, koska mies voi sitten saada kunollista työtä.

Maisa: Perhe-elämästä tässä mie-tinnössä sanotaan kauniisti, että sen ja tutkimustyön yhdistäminen ei ole yksinomaan negatiivista. Perhe-elämä antaa henkisen vastapainon työlle ja elämä muodostuu näin rikkaammaksi. Mutta samassa perhevaiheessa olevien muiden tutkijanaisten kanssa käydyissä keskusteluissa se todellisuus välittyi kuitenkin usein aika toisenlaisena. Tokihan se on elämän rikkaus, että on pieniä lapsia, mutta kun tutkija joutuu tekemään pitkäjännitteistä ajatustyötä ja keskittymään usein aika vaikeisiin ongelmiin, niin käännä siinä taas vaihdetta siihen, että pystyt olemaan täysipainoisesti lasten kanssa. Ja kun tätä työtä tekee vielä iltaisin, sen jälkeen kun lapset ovat menneet nukkumaan ja myös viikonloppuisin, niin siinähan menee koko elämä, niin kauan kuin sitä uraa riittää. Niin tärkeitä kuin esimerkiksi harrastukset olisivat, niin kellä on ollut milloin pienten lasten kanssa mahdollisuus harrastaa jotain omaa. Minä väittäisin,

että tämä on tietyllä tavalla naistutkijoiden ongelma.

Salme: Elina Haavio-Mannilalahan oli artikkelissaan tilasto, mistä näkyi, että pienten lasten isät olivat se väestöryhmä, joka harrastaa eniten! Se oli suorastaan järkyttävä tutkimustulos.

Veronica: Tässä on väitän sellainen ongelma, että halutaan kaikki. Halutaan viettää ympäri vuorokautta tutkimuksen piirissä. (Ei ehkä ole ihan välttämätöntä käyttää koko vuorokautta tutkimustyöhön.) Halutaan olla lasten kanssa, halutaan harrastuksia ja halutaan vielä kaiken lisäksi, ettei meillä olisi huonoa omaatuntoa!

Maisa: Silloin kun on sidottu lyhytaikaiseen rahoitukseen, jonka aikana pitää näyttää, kuinka pätevä on, että saisi lisää rahaa edes vuodeksi, niin on niinkuin hirttosilmukka kurkussa koko ajan. On pakko tehdä töitä iltaisin.

Salme: Minulla on ainakin herännyt vastustus tällaista käsitystä kohtaan, että tutkiminen on sitä, että aloitetaan aamulla ja lopetetaan illalla klo 12.00. Tämä on myytti, jota halutaan ylläpitää ja se on erittäin hankala naisille.

Auli: Me näköjään reagoimme siihen vain huonolla omallatunolla.

Veronica: Kaikki yleismaailmallisesti saadut tutkimustulokset osoittavat, että ihmiset käyttävät aika vähän aikaa varsinaiseen tutkimiseen. Eikä se tarkoita sitä, että he olisivat silti huonompia tutkijoita, koska tutkimuksen tekeminen on niin paljon muutakin kuin istumista ja kirjaimellisesti tehtävää tutkimusta . . . Tällainen klassinen myytti tutkijasta, joka istuu 18 tuntia päivässä eristäytyneenä jossain kammiossa, ei ehkä ole paras tutkijan kuva.

Mutta joka tapauksessa väittäisin, että on paljon miellyttävämpää tehdä esim. 12 tuntia tutkimusta kuin pakata seisoen 8 tuntia joitakin kuppeja Arabian tehtaalla tai siivota. Tutkijanaisilla on kuitenkin verrattain hyvää asemaa ja elämä suhteessa moniin

muihin naisiin.

Maisa: Mutta kannattaako meidän sitten verrata. Koko tämä ongelma asettuu aina eri valoon riippuen siitä, mihin sitä verrataan. Miksi ei koskaan esitetä näitä utopioita siitä, mitä me olisimme, jos meillä olisi kotiapulaiset ja miehet, jotka olisivat osallistuneet lastenhoitoon ja tiedeyhteisöt, jotka olisivat tukeneet ja ohjanneet meidän opinnäytteitä. Mietittäisiin sitten tämän utopian kautta sitä, mikä meidän asemamme on tällä hetkellä.

Auli: Tämä olisi hyvä . . . Jos nyt ajattelisin omalta kohdaltani, mikä se utopia olisi, niin minä loisin yliopistoihin ihan erilaisen ilmapuolteen, välittömämmän ja vähemmän uhkaavan, jossa ei kaiken aikaa epäillä toista ja kaiveta maata toisen jalkojen alta, vaan rohkais-taisiin ja tuettaisiin. Graduohjauksessa olen huomannut, että jos ottaa tällaisen äidillisen asenteen, niin miten nopeasti ne valmistuvat.

Elina: Mutta ajatelkaa nyt, mitä tästä seuraa, jos tällainen suuri empatia-aalto valtaa Suomen yliopistot. Mitä siitä seuraa!

Veronica: Iso joukko turhautuneita työttömiä.

Elina: Eikö tämä kuitenkin ole seurausta siitä, että tulijoita on enemmän kuin istumapaikkoja. Jos kilpailaan jostakin vähästä hyvästä, niin siinä sitten otteet karskiintuvat, mitä tiukempi tilanne on.

Auli: No, minkälaisia tutkijoita halutaan? Kylmäkiskoisuus ja autoritaarisuus kasvattaa liehittelijöitä ja orjallisesti paradigman vakiintuneissa kuvioissa rippuvia. Jos halutaan erityyppisiä tutkijoita, pitää olla erilaisia strategioita. Meikäläisen ympäristössä on ainakin kannustettu tällaisia, sanotaan nyt keskinkertaisia. Elina Haavio-Mannila sanoi puheessaan, että keskinkertaiset miehet ovat kaikkein kilpailuhalukkaimpia.

Mitä olisi tehtävä

Anja: Voitaaisiinko nyt siirtyä näihin työryhmän toimenpide-ehdotuksiin?

Auli: Minusta nämä ehdotukset olivat hyvin vaatimattomia. Jotkut niistä ovat jo toteutuneet, on esim. saatu enemmän naisia hallintoelimiin ja toimikuntiin. Mutta voiko nyt yleiseen asennoitumiseen vaikuttaa mitenkään sillä, että opettajankoulutukseen otetaan enemmän tasa-arvoa käsittelevää materiaalia ja sitten sitä tarjottiin vielä sekä peruskouluun että jatko- ja täydennyskoulutukseen. Minä ainakin suhtaudun penseästi sellaiseen tasa-arvomateriaaliin, joka on etupäässä tuollaista kurjuusaineistoa, jossa osoitetaan, missä naiset eivät ole ja miten naisten pitäisi päästä sinne, missä miehetkin ovat. Sen sijaan tarvitaan myönteisiä naismalleja ja naisten mahdollisuuksien osoittamista eikä tätä iäni-kuista vertailua.

Anja: Tässä toimenpideluettelossa on kaikki hyvin eritasoiset ehdotukset esitetty aivan samanarvoisina. Joku kirjoituskilpailu on esitetty yhtä painavasti kuin lastenhoidon järjestäminen. Tähän tarvittaisiin jokin prioriteettijärjestelmä, jossa sanotaan, mitä todella halutaan, mikä on välttämätöntä ja mitä voidaan sen lisäksi tehdä, jos halutaan. Pitäisi keskustella myös siitä, kannatetaanko esim. naisten lievää suosimista. Yhdysvalloissa on ollut melko yleistä, että esim. tiettyjen rotujen edustajia suositaan, koska niitä on niin pitkään syrjitty ja sillä pyritään vaikuttamaan tähän vinoumaan.

Veronica: Meillä tämä on yleensä herättänyt suurinta vastustusta.

Auli: Niin koska se on ainoa konkreettinen ehdotus, josta olisi selviä seurauksia. Nämä muut ovat niin mietoja – kuka nyt vastustaisi sitä, että ilmestyy jokin pamfletti tasa-arvoisuudesta!

Anja: Joissakin tilanteissa olisin ollut todella iloinen, jos jotain lievää suosimista olisi harjoitettu.

Hain esim. kerran erästä assistenttuuria, jota en saanut. Syyksi sanottiin, että kun sillä toisella hakijalla oli enemmän julkaisuja. Silloin minulla niksahiti jotain päässä. Minulla on suhteellisen paljon julkaisuja siihen aikaan nähden, jonka olin yliopistolla, ja sinäkin kahtena assistenttikautena synnytin kaksi lasta ja sen lisäksi oli kaksi keskenmeno. Ja lapset oli pieninä jatkuvasti sairaana. On se jotenkin tylsää, että mies voi sinä samana aikana tehdä koko ajan julkaisuja! Ja mistä sen tietää, miten tuottelias minä olisin tämän pikkulapsivaiheen jälkeen, mutta minut diskataan jo tässä vaiheessa.

Auli: Niin, yksi naistutkija sanoi, että hän nykyään lisää aina ansio-luettelonsa sen, että hänellä on kolme lasta. Se on niinkuin tuotantoa! Iän suhteen tämä pitäisi myös ottaa huomioon.

Salme: Matka-apurahat ja stipendit ovat jatkuvasti sidottu ikään.

Auli: Mutta sitten tässä on vielä yksi ongelma, tämä yksinäisiä tutkijanaisia koskeva ongelma, jonka suhteen työryhmä ei ole tehnyt mitään ehdotuksia. Tämähän on ollut tällainen totaalisesti naisten ongelma, joka ehkä ratkaistaan sitä mukaa kun naisten määrä akateemisissa yhteisöissä lisääntyy. Naisilla ei ole ollut työtovereinaan naisia, joiden kanssa tehdä yhteistyötä. Voihan sitä aina puhua naiskansliaille naisten asioista, mutta se on eri asia, kun voi näyttää työtänsä jollekin, voi ilmaista epävarmuuttaan jne.

Minulla on kokemuksia tällaisesta epävirallisesta naisten ryhmästä, jota me kutsuimme tekstiilinäiseksi Jyväskylässä. Ryhmä kokoontui eri puolilta Suomea noin kerran kuussa, kun joku oli saanut jotain kasaan ja siinä istuttiin muutama tunti. Sillä tavalla saatiin yksi jäsen lisensoitiksi puolessatoista vuodessa. Ei sillä ollut muuta tukea, koska sen työnohjaaja ei tiennyt aiheesta mitään.

Veronica: Väliaikaisena toimen-

piteenä tällaisten tukiryhmien perustaminen voisi olla hyvä. Ehkä komiteamietinnössäkkin olisi voinut olla enemmän tällaisia ihan konkreettisia toimenpide-ehdotuksia.

Maisa: Olisi myös ollut hyvä, jos tutkijanaisten muutkin yhteisöt olisi otettu huomioon näissä toimenpide-ehdotuksissa. Ruotsisahan nämä foorumit saavat valtiolta tukea monta sataa tuhatta kruunua vuosittain. Näitä yhteisöjä meilläkin tarvitaan.

Elina: Kyllä se on tuo päivähoito, joka on keskeinen niillä tutkijanaisilla, joilla on lapsia. Minusta olisi ollut hyvä, jos olisi ehdotettu, että yliopistot perustaisivat yksityisiä päiväkotia.

Työpaikan yhteydessä toimiva päiväkoti voisi olla joko sellainen parin kolmen tunnin parkkeerauspaikka tai sitten täysipäiväinen, miten ihmiset itse haluavat. Joku ehkä haluaa tehdä vain vähän töitä, mutta pitää yllä kontaktia työpaikkaan. Tällä tavoin ei tarvitsisi uhrata imettämistä, mikä on ilmeisesti näiden pitkien äitiyslomien järjestämisen takana.

Salme: Pitäisi luoda joustava systeemi, ettei ura katkeaisi äitiysloman takia.

Anja: Allergiset sairaudet lisääntyvät hurjaa vauhtia ja se luo paineita pitkään imettämiseen – ja imettäminen vie aikaa, se vie ainakin 4 tuntia vuorokaudessa, ainakin minulta meni. Luin Dostojevskia silloin (naurahuus), mutta ei sitä voi täysipainoisesti tehdä työtä sinä aikana. Niin että minuun mielestäni pitkä äitiysloma on ihan hyvä asia, jos haluaa.

Veronica: Yksi asia, mikä minulle tuli vielä mieleen näistä yliopistojen yhteyteen perustettavista päiväkodeista on se, että sama ongelmahan on myös opiskelijoilla. Miksi ei voida ajatella, että yliopistoille perustettaisiin perheellisten opiskelijoiden ja opettajien päiväkotia.

Maisa: Toisaalta opiskelijathan saavat lapsensa tarhoihin, koska

ovat 0-tulaisia. Mutta tutkijat ja tutkijanaiset tulevat olemaan – jos tämä sama sosiaalipoliittinen suuntaus jatkuu – vielä vuonna 2000 sellainen väliinpuotoajaryhmä, joka ei ikinä saa lapsiaan mihinkään kunnalliseen päivähoitopaikkaan. Yliopiston tai tutkimuslaitoksen yhteydessä toimiva tarha olisi myös esimerkiksi muille ammattiryhmille. Se osoittaisi, että omalla toiminnalla voi vaikuttaa ja että tällaisen ratkaisun toteuttamista voi vaatia.

Elina: Yksityisen tarhan perustaminen on tällä hetkellä niin edullistakin, että se on vain kiinni organisoinnista ja tekemisestä. Kunnat maksavat niin paljon siitä, eivätkä yliopistot menettäisi mitään. Ehkä yhden ihmisen, joka hoitaa sitä asiaa hallinnollisesti.

Auli: Palaan vielä tähän kiintiöimiseen. Tässä mietinnössä kerjätään tällaisia pieniä etuja naisille. Mutta sitten tavallaan myönnetään, että he kyllä kuitenkin hoitavat niitä lapsiansa. Jos nyt katsotaan, että lapset ovat naisen vastuulla, niin eikö naisen pitäisi saada siitä myös pisteitä, ja siitä seuraa tämä ”lievä suosiminen”.

Anja: Onhan meillä nytkin tavallaan kaupungeittain kiintiöitä. Esim. joensuulainen tutkija, joka on helsinkiläistä epäpätevämpi, ohittaa helsinkiläisen, koska nyt on Joensuun vuoro. Eli tällaista kiintiöimistä tapahtuu koko ajan.

Auli: Tämä ei ole itse asiassa naisen suosimista sellaisenaan, vaan sen turvaamista, että on mahdollista tutkia ja pitää perhettä yhtä aikaa.

Terttu: Se on kyllä aika radikaali väite, että perheasioista pitäisi antaa lisäpisteitä . . . kyllähän se nyt ehkä herättää hirveästi vastustusta.

Veronica: Minäkin näkisin sen ongelmallisena . . . ja siinä on myös ristiriita – jos perheen näkökulmasta yritämme päästä eroon siitä ajatuksesta, että perhe on nimenomaan ja ainoastaan naisten vastuulla, niin suosimalla

perheellisiä naisia, me olemme vahvistamassa tätä ideaa edelleen. Ei siis ole kyse perheellisistä naisista, kun puhutaan lievästä suosimisesta. Jos näin olisi, se olisi perheettömien naisten syrjintää.

Anja: Mutta eikö tällaista yleistä naiskiintiötä voitaisi vain kylmästi kokeilla tietyn määrääjän, esim. 10 vuotta. Kokeiltaisiin ja katsottaisiin ihan vaan sillä perusteella, että naisten resursseja on niin paljon valunut hukkaan tähän mennessä.

Elina: Nyt on kyllä ongelmana se, miten nämä tavoitteet asetetaan. On aloja, joissa on niin vähän edes potentiaalisesti naisia mistä valita ja toisia, joilla on jo naisia paljon. Mikä olisi se prosentti, koska 50 se ei voi olla.

Auli: Siinä mielessä olisikin johdonmukaisempi se radikaali malli, jota Norjassa käytetään. Eli jos pätevien joukossa on nainen, niin otetaan se.

Veronica: Minusta tuntuu, että jos lähdetään tällaisesta mallista, niin yhtä hyvin voisi käyttää mitä muuta kriteeriä tahansa kuin sukupuolta vastaavalla tavalla. Ja jo nyt suomalaisessa tiedeyhteisössä on se ongelma, että meillä manipuloidaan niin kauheasti, tieteellisyydellä sinänsä on käytännössä niin vähän, jos enää mitään tekemistä tieteen kriteerien kanssa.

Auli: Se on ongelmallista, mutta on toisaalta jännää, miten tämä tieteellisyyden peikko ponnahtaa aina esiin silloin, kun mainitaan nainen. Silloin siis vedotaan näihin tieteellisyyden kriteereihin. Samalla tavalla pelättiin, että jos tieteellisiin toimikuntiin valittaisiin naisia, niin toimikuntien taso laskee. Mutta kun taso nyt on mikä on Suomessa, kun se ei ole niin kovin huimaava millään tai harvalla alalla, niin sitten se rupeaa heti laskemaan, kun naisia tulee. Naisilla on siis erityinen kyky laskea tieteen tasoa.

Elina: Mutta kyllä se toisaalta voisi johtaa siihenkin niinkuin Tampereella, missä on näitä kut-

suttuja professoreita. Niin kyllä sitä sanotaan vaan vähän väliä, että ai, se on näitä kutsuttuja professoreita, sehän ei ole käynyt edes normaalia tieteellistä arviointia läpi. Vastaavasti ehkä saanottaisiin, että tähän on niitä naisprofessoreita, se on valittu vaan sen takia, että se on nainen.

Auli: Nyt on vielä ruvettu möykkäämään lukion tyttöistymisestä... Kansalaismielipide herää aina vaan silloin, kun tapahtuu tällainen paha tyttöistyminen, eikä tällainen paha ukkoistuminen... Tämä on kauhean tuhlava tämä järjestelmä. Se tuottaa paljon tällaista akateemista esitavaraa, naispuolisia ylioppilaita tulee hirveästi, samoin hum.kandeja... ja sitten siitäkään ei löydetä mitään potentiaalisesti lahjakasta.

Naiset tieteellisissä yhteisöissä

Anja: Kannattaisi miettiä vielä näitä tieteellisiä yhteisöjä, koska vaikuttamalla niihin, voidaan todennäköisesti vaikuttaa epäsuorasti myös siihen keskusteluilmaperiin, joka tässä maassa vallitsee. Ja onhan tämä keskustelu järjestetty Tutkijaliiton puitteissa, joka on todella fallokraattisin organisaatio, missä minä olen koskaan ollut. Tosin täälläkin on naisia vähitellen alkanut tulla luottamustehtäviin, kun niitä ensin oli vain muutama. Kaikki varsinainen toiminta keskittyy kuitenkin yhä miesten käsiin ja miehet voi sanoa hyötyvänsä tieteellisistä yhteisöistä niiden tarjoaman ”keskusteluilmaperiin” takia. Minä en ainakaan koskaan ole kokenut hyötyväni Tutkijaliitosta minään ”keskusteluilmaperiinä”.

Salme: Kerran oli Tutkijanaisissa puhetta siitä, miten vaikeaa on saada esim. Westermarck-seurasakaan mitään läpi, ellei ole vähintään kaksi naista vaatimassa.
Auli: Meillä on tietysti tämä lisäongelma, että aina ei voi siihen toiseen naiseen luottaa.

Veronica: Se taas riippuu paljon siitä, mistä yhteisöstä ja tilanteesta on milloinkin kysymys. Kyllä naiset edustavat komiteoissa ja hallinnossa kovin monta muutakin asiaa kuin sukupuoltaan. He voivat edustaa esim. erilaisia poliittisia ja alueellisia kantoja. Mikä sitten ratkaisee sen, mihin suuntaan nainen solidarisoituu? Minä kyllä luulen, että suomalaisessa yhteiskunnassa, verrattuna moniin muihin, sukupuolisolidarisuus jää kovin, kovin vähäiseksi.

Elina: Nyt kyllä täytyy mennä päästämään lastenhoitaja. Jatkakoot ne, joilla on aikaa...

Auli: Voisin kertoa siitä, miten asiat ovat vähitellen muuttumassa suomen kielen laitoksella. Sehän on perinteisesti ollut tällainen miesten johtama laitos.

Viime kokouksessa tilanne oli kuitenkin aivan erilainen. Naiset ovat olleet niin pitkään syrjittyjä, että ne eivät enää pitäneet suutaan kiinni – ei aggressiivisesti, vaan ihan asiallisesti. Tämä miesten autoritaarisuus ei pysy kasassa, kun joka asiaan tulee jokin kommentti tai jokin kyseenalaistaminen. Ja sitten ne saavat niitä raivokohtauksia ja me istuimme ja otimme aikaa, että huutaako toi kaveri 20 minuuttia vai 45. Ja sitten se vähitellen laukeaa. Minä näin käytännössä, miten tällainen autoritaarinen perinne pikkujalaa laukeaa.

Tutkijaliitto on tietysti toista, kun se on pillevästi autoritaarinen. Se on aikanaan syntynyt ikäänkuin vastapainoksi epädemokraattiselle käytännölle ja siten se on vaihkaa hankkinut tällaisen rautaisen autoritaarisen systeemin, jota on paljon vaikeampi murtaa. Täytyy olla todella kova kasvo, jos aikoo mennä nauramaan niille ja sanoamaan, että teillä on kuulkaas pojat samat pelit kuin kaikilla muillakin (syvä hiljaisuus).

